

Svenska Dagbladet Debatt, 1 april 2019

”Staten måste ansvara för kontanterna”

Sju av tio svenskar vill ha kvar kontanter som ett möjligt betalmedel, visar en ny Sifundersökning. Nu behöver staten vidta åtgärder som får kontanthantering i samhället att fungera, skriver Bankomats vd Nina Wenning.

Nina Wenning, vd på Bankomat. Foto: Pressbild, TT

Utvecklingen mot ett kontantlöst samhälle går rekordfort i Sverige. Andelen kontanta betalningar i ekonomin minskar snabbt, vilket gör vårt land närmast unikt i ett internationellt perspektiv.

Samtidigt finns en omvänd trend i hur svenskarna ser på kontanter. I en Sifundersökning genomförd på uppdrag av Bankomat i januari 2019 säger 72 procent av svenskarna att de vill kunna använda kontanter även i framtiden. Det är fyra procentenheter fler än för ett år sedan.

Det finns många fördelar med omställningen till digitala betaltjänster, men den är inte problemfri. Utmaningarna handlar dels om att vi behöver ha kontanter i krissituationer, dels om att många människor inte har möjlighet att betala digitalt.

Mot denna bakgrund föreslog Riksbankskommittén i juni 2018 en ny lag som skulle innebära att sex stora banker får i uppdrag att säkerställa att det finns en rimlig tillgång till kontantuttag och dagskassehantering i hela landet.

Men Riksbankskommitténs förslag bygger på ett grundläggande feltänk om att det är privat sektor och inte staten som ska upprätthålla kontantinfrastrukturen. En

samhällsviktig infrastruktur som saknar kommersiell bärighet bör inte överlåtas till marknadsaktörer.

En annan stor brist med Riksbankskommitténs förslag är att åtgärderna inte omfattar hela kontantkedjan. Det finns inga förslag kring exempelvis lagerhållning av kontanter i depåer, insättning för privatpersoner eller handelns och det offentligas mottagande av kontanter som betalmedel. Men allvarligast är att det inte finns några som helst förslag för att motverka den pågående utvecklingen där allt färre aktörer tar emot kontanter.

När Riksbankskommittén senare i år presenterar sitt slutbetänkande hoppas vi därför på fyra saker:

För det första vill vi att Riksbanken ska ges ett övergripande ansvar för att upprätthålla en grundläggande kontantinfrastuktur, inklusive subventionering av den. Konkret så bör Riksbanken dels erbjuda kostnadsfri lagerhållning av kontanter i depåerna runt om i landet, dels bidra till finansieringen av en tillfredsställande kontantservice i form av uttags- och insättningsautomater.

För det andra föreslår vi ett annat täckningskrav än Riksbankskommittén när det gäller uttag och insättning. Enligt kommitténs förslag ska landets invånare inte ha för långt från sin bostad till närmaste plats för kontantuttag. Det vore betydligt mer ändamålsenligt med ett krav om att det ska finnas kontantservicepunkter på de platser i glesbygd där det redan i dag finns samhällsviktig service som exempelvis apotek och matbutiker. På så sätt skulle kontantinfrastrukturen finnas där människor använder kontanter, i stället för där de bor.

För det tredje vill vi att Post- och telestyrelsens uppdrag förändras. I dag har myndigheten till uppgift att trygga tillgången till grundläggande betaltjänster där behovet inte tillgodoses av marknaden. Vårt förslag är att Post- och telestyrelsen i stället får i uppdrag att subventionera betaltjänster så att de kan erbjudas till samma kostnad i hela landet. De viktiga främjandeinsatser som Post- och telestyrelsen utför i glesbygd hoppas vi också att myndigheten får fortsätta med.

För det fjärde vill vi att riksdag och regering vidtar åtgärder för att kontanter ska kunna användas av konsumenterna i vardagen. Detta innebär dock inte att det bör lagstiftas om att handeln ska ta emot kontanter. Handeln har redan belastats hårt av den snabba nedmonteringen av kontantinfrastrukturen, eftersom det blivit både svårare och mer kostsamt att få tag på växelpengar och deponera dagskassar. Ett tvång på kontanthantering skulle dessutom slå särskilt hårt mot handeln i glesbygd, där kontanttjänster ofta är mer otillgängliga.

Vad som i stället krävs är att staten genom subventioner och incitament gör det mer attraktivt för handeln att hantera kontanter. I synnerhet krävs insatser som gör det lättare och billigare att hantera växelpengar och deponera dagskassar.

Sammantaget skulle de fyra förslagen ovan innebära att hela kontantkedjan fungerar. De skulle också lägga ansvaret på den aktör som bör se till att upprätthålla samhällsviktig infrastruktur, nämligen staten.

Så länge det finns ett behov av kontanter kommer vi på Bankomat att göra vad vi kan för att människor ska ha tillgång till dem. Och vi hjälper gärna såväl myndigheter som privata aktörer att se till att kontanter finns där människor behöver dem.

Nina Wenning
vd på Bankomat AB